

## PRINCIPIUL PRUDENȚEI – BAZA RAȚIONAMENTULUI PROFESIONISTULUI CONTABIL

*Prof. univ. dr. Gheorghe Popescu – Academia de Studii Economice – București*

*Rezumat:*

*In order to emphasize the basic role of the prudence principle in the reasoning of the professional accountant, the paper searches and provides arguments trying to respond at the following questions: can the prudence principle be used in: choosing the FIFO method; using the depreciation – straight – line method with scrap value; cost capitalization; recognizing the profit in the revenue account.*

*Even though the prudence principal requires that the evaluation must avoid the super evaluation of the assets and the under evaluation of the debts, which can be very easily accomplished in theory, the application of this particular rule in uncertain conditions implicates that the professional accountant must use its reasoning at maximum.*

*The answers provided at the questions above, encountered at the most recent exam that allows individuals to become auditors, were extremely interesting, being able to stress a significant number of controversies, finally leading to total denial and even, in some cases, to arguments without any proof.*

Cei care elaborează situații financiare se confruntă cu incertitudini care, inevitabil, planează asupra multor evenimente și circumstanțe, cum ar fi încasarea creanțelor îndoielnice, durata de utilizare probabilă a utilajelor și echipamentelor și numărul eventualelor reclamații cu privire la produsele în garanție. Astfel de incertitudini sunt recunoscute prin prezentarea naturii și valorii lor, dar și prin exercitarea prudenței în întocmirea situațiilor financiare. Prudența înseamnă includerea unui grad de precauție în exercitarea raționamentelor necesare pentru a face estimările cerute în condiții de incertitudine, astfel încât activele și veniturile să nu fie supraevaluate, iar datoriile și cheltuielile să nu fie subevaluate. Totuși, exercitarea prudenței nu permite, de exemplu, constituirea de rezerve ascunse sau provizioane excesive, subevaluarea deliberată a activelor sau veniturilor, dar nici supraevaluarea deliberată a datoriilor sau cheltuielilor, deoarece situațiile financiare nu ar mai fi neutre și, de aceea, nu ar mai avea calitatea de a fi credibile.

Deși principiul prudenței, care în esență cere ca la evaluare să se evite supraevaluarea elementelor de activ și subevaluarea datoriilor este foarte bine asimilat teoretic, totuși, aplicarea sa efectivă în condiții de incertitudine, solicită la maxim raționamentul profesionistului contabil. Astfel, ca răspuns la întrebările *dacă se aplică sau nu principiul prudenței la:*

- a) alegerea metodei FIFO?
- b) utilizarea amortizării liniare cu valoare reziduală mare?
- c) capitalizarea costurilor?
- d) recunoașterea câștigurilor în conturile de venituri?
  - întrebări puse la recentul examen de acces la profesie al auditorilor stagiați în activitatea de audit, am citit cele mai neașteptate opinii, întregul spectru - de la negarea totală la acceptarea neargumentată.

Standardul Internațional de Raportare Financiară 1: Adoptarea pentru prima dată a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS 1), precizează<sup>1</sup>: *Cadrul* identifică patru caracteristici

---

<sup>1</sup> IFRS 1, BC8.

calitative pe care trebuie să le aibă informațiile din situațiile financiare pentru a fi utile pentru utilizatori. Pe scurt, acestea sunt următoarele:

- 1) informațiile trebuie să poată fi înțelese cu ușurință de utilizatori;
- 2) informațiile trebuie să fie relevante pentru necesitățile utilizatorilor în ce privește luarea deciziilor;
- 3) informațiile trebuie să fie fiabile, în alte cuvinte, situațiile financiare trebuie:
  - să reprezinte corect tranzacțiile și alte evenimente pe care pretind că le reprezintă sau ar putea să le reprezinte în mod rezonabil;
  - să reprezinte tranzacțiile și alte evenimente în conformitate cu conținutul și realitatea economică și nu doar cu forma juridică;
  - să fie neutre, respectiv nepărtinitoare;
  - să elimine nesiguranța care înconjoară în mod inevitabil multe evenimente și situații prin exercitarea prudenței;
  - să fie exhaustive din perspectiva pragului de semnificație și a costului.
- 4) să fie comparabile cu informațiile furnizate de entitate în situațiile financiare întocmite pentru alte perioade și cu informațiile furnizate în situațiile financiare ale altor entități.

Pentru a răspunde acestor obiective, opțiunea pentru tratamente contabile adecvate, ar impune după opinia noastră, următoarele raționamente:

- (a)** Formula FIFO aplicabilă elementelor fungibile, presupune că primele elemente cumpărate sunt cele care se și vând primele și prin urmare, elementele care rămân în stoc la sfârșitul perioadei sunt cele care au fost cumpărate sau produse cel mai recent.

Alegerea acestei metode ar putea conduce la supraevaluarea activelor și raportarea unui profit mai mare față de alte metode permise (în special LIFO – acum permisă doar de reglementările naționale). Credibilitatea informațiilor cuprinse în situațiile financiare, ar putea fi afectată doar în cazul în care societatea activează într-un mediu hiperinflaționist unde metoda LIFO ar fi fost mai potrivită.

Astfel, principiul prudenței ar avea semnificație doar în cazul mediilor de afaceri hiperinflaționiste. În aceste cazuri, metoda FIFO, care permite selectarea acelor elemente ce rămân în stoc ar putea fi folosită pentru obținerea unor efecte dorite asupra profitului. În altfel de situații riscul de denaturare este nesemnificativ.

- (b)** Amortizarea liniară cu valoare reziduală mare, implică riscul înregistrării unei cheltuieli cu amortizarea la un nivel mai scăzut decât ar fi fost în cazul estimării unei valori reziduale mai mici. În astfel de situații rezultatul exercițiului ar fi raportat la un nivel mai mare; de asemenea ar putea fi aprobate distribuiri din aceste profituri; activele ar fi supraevaluate.

În astfel de situații, atunci când se estimează valoarea reziduală a activelor imobilizate, este recomandabil să se aplice principiul prudenței.

**(c)** Capitalizarea costurilor

- pe baza tratamentului contabil de bază, costurile îndatorării se recunosc ca o cheltuială în perioada în care ele au apărut, fără a se ține cont de felul în care împrumuturile sunt utilizate. Costurile îndatorării pot include: dobânzile corespunzătoare descoperirilor de cont și împrumuturilor pe termen scurt și lung; amortizarea reducerilor sau primelor aferente împrumuturilor; amortizarea cheltuielilor complementare realizate în scopul obținerii împrumuturilor; cheltuielile de finanțare aferente contractelor de leasing financiar; diferențele de curs valutar aferente împrumuturilor în valută, în măsura în care acestea sunt privite ca o ajustare a cheltuielilor cu dobânda;
- IAS 23 permite, ca tratament contabil alternativ, capitalizarea costurilor îndatorării care sunt atribuibile în mod direct achiziționării, construirii sau producerii unui activ cu ciclu lung de producție. Un activ cu ciclu lung de producție este un activ care solicită în mod necesar o perioadă substanțială de timp pentru a fi gata în vederea

utilizării sale prestabilite sau pentru vânzare. Exemple de active cu ciclu lung de producție sunt stocurile care necesită o perioadă substanțială de timp pentru a le aduce la stadiul de vânzare, sau secții producătoare, unități producătoare de energie și investiții imobiliare;

- în alegerea metodei de evidențiere a costurilor îndatorării raționamentele contabile trebuie să țină seama și de recomandările IAS 23, care precizează: „Alte investiții, precum și acele stocuri care sunt fabricate în mod curent sau altfel produse în cantități mari pe o bază repetitivă de-a lungul unei scurte perioade de timp nu sunt considerate active cu ciclu lung de producție. Nu sunt active cu ciclu lung de producție nici activele care în momentul achiziției sunt gata pentru utilizarea prestabilită sau pentru vânzare”<sup>2</sup>.

Având în vedere că, în situații în care entitatea alege capitalizarea costurilor îndatorării, trebuie să prezinte care ar fi fost situația sa patrimonială precum și performanțele sale financiare în cazul în care ar fi fost aplicat tratamentul de bază, riscul ca utilizatorii de informații să fie induși în eroare este nesemnificativ, iar principiul prudenței nu este semnificativ în alegerea acestei metode contabile alternative. Totuși, când valoarea contabilă sau ultimul cost estimat al activului cu ciclu lung de producție depășește valoarea sa recuperabilă sau valoarea net realizabilă, valoarea contabilă este redusă sau amortizată în conformitate cu cerințele Standardelor Internaționale de Contabilitate.

#### (d) Recunoașterea câștigurilor în conturile de venituri

Definiția veniturilor include atât venituri din activitățile curente, cât și câștiguri din orice alte surse. Veniturile din activitățile curente se pot regăsi sub diferite denumiri, cum ar fi vânzări, comisioane, dobânzi, dividende, redevențe și chirii. Câștigurile reprezintă creșteri ale beneficiilor economice și cuprind, de exemplu, sumele rezultate în urma cedării activelor imobilizate. Definiția veniturilor include, totodată, și câștigurile nerealizate, de exemplu, cele rezultate din reevaluarea titlurilor de plasament și cele rezultate din creșterea valorii contabile a activelor imobilizate. Prezentarea câștigurilor în contul de profit și pierdere se realizează, de obicei distinct, deoarece cunoașterea existenței acestora este importantă pentru procesul decizional. Câștigurile sunt prezentate, de regulă, la valoarea netă, exclusiv cheltuielile aferente.

Recunoașterea câștigurilor în conturile de venituri este determinată de conceptul de menținere a capitalului, care, ia în considerare modul în care o entitate definește capitalul pe care dorește să-l mențină. Conceptele de capital generează următoarele concepte de menținere a capitalului:

- *Menținerea capitalului financiar.* Conform acestui concept, profitul se obține doar dacă valoarea financiară (sau monetară) a activelor nete la sfârșitul perioadei este mai mare decât valoarea financiară (sau monetară) a activelor nete la începutul perioadei, după excluderea oricăror distribuiri către proprietari și a oricăror contribuții din partea proprietarilor în timpul perioadei analizate. Menținerea capitalului financiar poate fi evaluată atât în unități monetare nominale, cât și în unități cu putere de cumpărare constantă;
- *Menținerea capitalului fizic.* Conform acestui concept, profitul se obține doar atunci când capacitatea fizică productivă (sau capacitatea de exploatare) a entității (sau resursele, respectiv fondurile necesare atingerii acestei capacități) la sfârșitul perioadei depășește capacitatea fizică productivă de la începutul perioadei, după ce s-a exclus orice distribuire către proprietari și orice contribuție din partea proprietarilor în timpul exercițiului.

Principala diferență între cele două concepte referitoare la menținerea capitalului este dată de tratamentul efectelor variației prețurilor activelor și obligațiilor entității.

Conform conceptului de menținere a capitalului financiar, unde capitalul este definit în termenii unităților monetare nominale, profitul reprezintă creșterea capitalului monetar nominal de-a lungul

---

<sup>2</sup> International Accounting Standards, IAS 23, paragraful 6.

perioadei. Astfel, creșterile de prețuri ale activelor, de-a lungul perioadei, cunoscute sub numele de câștiguri din deținerea de active, reprezintă profit. Ele pot să nu fie recunoscute în acest fel, până în momentul în care activele rezultă dintr-o tranzacție de vânzare.

Conform conceptului de menținere a capitalului fizic, unde capitalul este definit în termenii capacității fizice de producție, profitul reprezintă creșterea acestui capital în cursul perioadei. Toate modificările de prețuri care afectează activele și datoriile entității sunt privite ca modificări în măsurarea capacității productive fizice a acesteia; astfel, ele sunt tratate ca ajustări de menținere a capitalului care afectează capitalurile proprii, nu și profitul.

Alegerea bazelor de evaluare și a conceptului de menținere a capitalului determină modelul contabil utilizat pentru elaborarea situațiilor financiare. Diversele modele contabile prezintă grade diferite de relevanță și credibilitate și, ca și în alte domenii, managementul trebuie să caute un echilibru între relevanță și credibilitate. În astfel de circumstanțe principiul prudenței ar avea semnificație în alegerea metodelor contabile.

Ca o concluzie generală, aplicarea principiului prudenței în alegerea metodelor contabile nu are o semnificație deosebită în alegerea metodelor contabile. Totuși, acesta nu trebuie ignorat când se fac raționamente de selectare a metodelor contabile adecvate.

#### BIBLIOGRAFIE:

- [1] Popescu, Gh., Popescu, V.A., Popescu, C.R., *Contabilitatea conformă cu Directivele Europene*, Editura Gestiunea, București, 2006.
- [2] Popescu, Gh., Popescu, V.A., Popescu, C.R., *Fiscalitatea anului 2006*, Editura Gestiunea, București, 2006.
- [3] \* \* \*, *International Accounting Standards*.
- [4] \* \* \*, *International Financial Reporting Standards*.
- [5] \* \* \* *Ordinul nr. 1752 din 17 noiembrie 2005 pentru aprobarea reglementărilor contabile conforme cu directivele europene* – M.Of. nr. 1080 din 30 noiembrie 2005.